

Inbreng eerste termijn fractie CDA – algemene beschouwingen 2025

Voorzitter,

Vandaag spreken we over de begroting 2026, het laatste hoofdstuk van deze bestuursperiode. Een periode waarin Valkenburg aan de Geul financieel stevig staat, maar waarin onze samenleving tegelijkertijd op tal van fronten onder druk staat. Het CDA begint met erkenning: de begroting is structureel sluitend en onze gemeente staat er financieel gezond voor. Dat is waardevol. Maar financiële stabiliteit zegt nog niets over de kwaliteit van onze leefbaarheid. En juist daar zien we zorgen ontstaan.

In onze kernen merken inwoners dat voorzieningen verdwijnen, dat woningen voor jonge gezinnen onbereikbaar zijn en dat het vrijwilligerswerk steeds meer op dezelfde schouders terechtkomt. In Valkenburg zelf zien we de spanning tussen toerisme en leefbaarheid. Toerisme blijft de levensader van onze gemeente, maar moet in balans zijn met een vitale gemeenschap. En precies die balans missen we in deze begroting. Er wordt voortgebouwd op bestaand beleid, maar toekomstgerichte ambitie ontbreekt.

*Voorzitter, terwijl Nederland fors investeert in defensie en vitale infrastructuur, moeten wij erkennen dat er wellicht momenten kunnen komen waarop de overheid niet direct kan helpen. Digitale uitval, stroomstoringen, drinkwaterproblemen en extreme weersituaties vragen om sterke lokale weerbaarheid. De oproep om 72 uur veilig te kunnen overbruggen en het gebruik van de Zuid-Limburg Veilig-app zijn goede eerste stappen, **maar het is onduidelijk hoe dit in de praktijk staat met bewustwording, voorbereiding en daadwerkelijke inzetbaarheid**. Daarom moet Valkenburg aan de Geul, samen met de provincie, werk maken van concrete initiatieven die onze inwoners echt zelfredzaam maken.*

Dan Voorzitter, leg ik u een citaat voor van de markante Belgisch politicus, oud-minister en voormalig burgemeester, de heer Louis Tobback. Een citaat uit 1994, uitgesproken richting zijn college:

“Ik kan niet zeggen dat je slecht bestuurd hebt, in die zin dat de rekeningen kloppen en dat je geen stommiteiten hebt begaan. Maar eigenlijk kon je stadssecretaris (lees: gemeentesecretaris) dat ook. Je hebt geen burgemeester en schepenen nodig om Leuven (lees: Valkenburg) als een goeie boekhouder te beheren. Wat ik de burgemeester en zijn college verweet, was dat ze kansen lieten liggen en geen ambitieuze toekomstvisie hadden. Alle kansen die ze maar konden missen, hebben ze gemist. Ze durfden gewoon niet’. Einde citaat.

Die woorden passen pijnlijk precies op dit college. Want ook hier blijven kansen liggen.

Het CDA benoemt vijf kansen die we als gemeente met beide handen zouden moeten grijpen:

Allereerst iets wat u als college zelf in de begroting noemt, namelijk:

1. **De brede hotelaanpak.** Een pilot met drie managers moet leiden tot transformatie van hotels. Wat ons betreft topprioriteit. In de huidige kansenkaart wonen zijn meer dan genoeg plekken ingetekend/benoemd voor toekomstige woningbouw in de diverse kernen. Woningbouw die de focus behoort te houden op huisvesting van senioren, jonge gezinnen en starters (als het aan ons ligt). Rondom het centrum zien we echter enkele kansen om geschikte panden om te vormen tot studentenhuisvesting. Deze zijn minder geschikt zijn voor eerder genoemde doelgroepen, maar wellicht wel voor studenten. Waarom benoemen wij specifiek deze groep?

-**Allereerst** zijn sommige hotels uitermate geschikt om mooie studio's van te maken.

-**Ten tweede** neemt het tekort aan studentenwoningen steeds verder toe. Wij hebben echter een universiteit in de buurt, in Maastricht, die gaat uitbreiden richting Heerlen. Wij kunnen een bijdrage leveren, in het midden van die twee steden, in de huisvesting van enkelen van die studenten.

-**Ten derde** brengt een student aanzienlijk meer op uit het gemeentefonds. Dit laten wij eerder in de Limburger i.r.t. de gemeente Vaals. Het Rijk heeft hier een ingewikkelde verdeelsleutel voor. Ik neem u even mee in wat daar stond geschreven: *'Vaals krijgt per inwoner 266 euro. Is de inwoner jonger dan achttien jaar, dan komt daar nog eens 1196 euro bovenop. Voor ouderen boven de 64 jaar is dit extra bedrag slechts 167 euro. Een (buitenlandse) student levert Vaals 800 euro op uit het gemeentefonds. Studenten vormen zo een steunpilaar van de begroting. Datzelfde geldt voor Maastricht (16.200 studenten), dat voor een student een bedrag (afhankelijk van die verdeelsleutels) tussen de 1000 en 1700 euro ontvangt.'* Dit geld kunnen wij dan vervolgens weer investeren in zaken als het sociale domein, de aanpak van de openbare ruimte en de voorzieningen.

-**Ten vierde** kunnen we studenten die werk zoeken vragen of ze in Valkenburg aan de Geul in de zorg en/of de horeca willen werken!? Twee sectoren waar veel vraag is naar personeel. Daarnaast is onze gemeente een gemeente waar sprake is van vergrijzing, waarin we altijd handjes kunnen gebruiken om te helpen:

2. **De vestiging van (regionaal) onderwijs.** Er liggen kansen rondom Yuverta, de opleiding paraveterinair, Encanto/Mgr. Hanssen, een mogelijke wijnbouwopleiding en initiatieven gelieerd aan de Einstein Academy. Toch zien we weinig voortgang. Onderwijs versterkt onze leefbaarheid, vergroot kansen voor jongeren en kan leegstaand vastgoed nieuw leven inblazen.
3. **De Einstein Telescoop.** Elke begroting herhalen we het: dit college is te passief. De regio werkt aan een bidbook; zorg dat Valkenburg a/d Geul iets te bieden heeft. Er staan prachtige panden leeg die geschikt zijn voor onderwijs, onderzoek of bedrijvigheid. Grijp die mogelijkheden.
4. **Elke Regio Telt.** Nationale opgaven koppelen aan regionale agenda's & het overwegen van locaties in de regio voor de vestiging van (semi)publieke instellingen zijn aanbevelingen die staan in het rapport 'Elke Regio Telt'. aan regionale agenda's. Dat betekent kansen voor het vestigen van, zo staat geschreven, onderwijsinstellingen en rijksdiensten. Schuif onze gemeente naar voren wanneer deze plannen concreet worden. Ook dit is een kans voor werkgelegenheid, renovatie van vastgoed en versterking van onze voorzieningen.
5. **Een nieuwe toeristische attractie die betekenisvol is voor inwoners én bezoekers.** Wacht niet af. Ontwikkel een strategische grondkaart, creëer voorwaarden en trek initiatieven actief aan in plaats van te hopen dat ze vanzelf komen.

Daarop aanvullend een korte vraag naar de stand van zaken van enkele deels in uitvoering zijnde projecten die wij ook zien als kans voor Valkenburg aan de Geul:

- De Nieuwe Kerk te Valkenburg?
- Voormalig discotheek Ahoy te Valkenburg?

- De afhandeling van het dossier Croix de Bourgogne, zodat we een prachtige groene invulling voor dit plein kunnen realiseren?
- De vergunningsaanvraag rondom het voormalige hotel Berg en Dal te Geulhem. Daar dit een wat ons betreft belangrijk beeldbepalend gebouw is in die omgeving?

Voorzitter, kansen grijpen gaat hand in hand met investeren in onze kernen en wijken. Ook hier ziet het CDA vijf noodzakelijke elementen, want elke kern verdient een boost:

1. **Extra inzet op onderhoud van de openbare ruimte.** Groen, straten, stoepen. Durf het kwaliteitsplan Openbare Ruimte te herzien, verbeter afspraken en zorg voor een uitvoeringscultuur die zichtbaar resultaat levert.
2. **Het afronden van slepende sportdossiers:** TP Geuldal, VV Walram, FC Geuldal en een gedragen, toekomstbestendige oplossing voor het sportpark in Houthem. Maak van dat sportpark een bruisende plek waar verenigingen en inwoners samenkomen. *Tegelijkertijd spreken wij een nadrukkelijke zorg uit over de huidige subsidieregeling: de verplichte 25 procent eigen bijdrage is voor veel verenigingen financieel niet haalbaar. Zonder structurele inkomsten leidt dit tot afhankelijkheid van leningen en borgstellingen, met risico's die niet voor iedere vereniging beheersbaar zijn. Vrijwillige bestuurders voelen zich bovendien kwetsbaar door mogelijke persoonlijke aansprakelijkheid. Wij nodigen de gemeente uit om samen te verkennen hoe deze regeling, of wellicht toch een andere regeling, toegankelijker en veiliger kan worden ingericht, zodat alle verenigingen daadwerkelijk kunnen meedoen.*
3. **Investeren in de historische identiteit van onze kernen:** monumenten, beeldbepalende panden, mergelmuren, kruisen en kapellen. Het Mergelfonds is een goede start, maar neem ook drempels weg voor initiatiefnemers die deze panden op een correcte en historisch bewuste wijze willen herbestemmen.
In het kader van de aanwijzing gemeentelijke monumenten wel nog de vraag hoe het staat met de handhaving? Bijvoorbeeld daar waar het gaat over het water- en winddicht maken van monumentale panden?

Voorts willen wij in dit verband nadrukkelijk het belang van het Openluchttheater onderstrepen. Het is positief dat de gemeente nu ecologisch onderzoek laat uitvoeren, maar het blijft opvallend dat deze stap pas volgt na jaren van discussie over geluidsoverlast. Zo'n onderzoek had eerder moeten plaatsvinden, juist om de continuïteit van het theater tijdig te waarborgen. Uitgangspunt moet zijn dat het theater zijn functie kan behouden. Het gaat hier tenslotte om het oudste openluchttheater van Nederland, een monument dat niet alleen cultuur draagt, maar ook een vaste plek heeft in de identiteit van Valkenburg. Het behoud van deze publieke én culturele functie is essentieel, net als een programmering die ruimte biedt voor educatie en brede toegankelijkheid. Intussen blijft de twaalfdagenregeling een tijdelijk en onbevredigend noodmiddel. Het biedt geen stabiliteit en helpt het theater noch de omwonenden vooruit. Daarom is een integrale koers noodzakelijk. Natura2000-natuurwaarden en cultureel erfgoed moeten niet tegenover elkaar worden gezet, maar gezamenlijk worden benaderd. Door aan te sluiten bij het Natura2000-beheerplan, structureel samen te werken met provincie en natuurorganisaties en het theater te positioneren als partner in natuurbeheer, ontstaat een duurzaam en gedragen model. Het theater kan bovendien bijdragen aan monitoring, publieksvoorlichting en educatie rond biodiversiteit. Echte duidelijkheid komt pas wanneer de gemeente kiest voor een visie waarin behoud van het theater én bescherming van het natuurgebied elkaar versterken. Het lopende onderzoek is een belangrijke stap, maar de richting die daarop volgt bepaalt of Valkenburg dit unieke theater kan blijven koesteren als levende cultuurplek in een bijzonder landschap.

4. **De gemeenschapshuizen en verenigingen verdienen stevige ondersteuning.** Zij zijn het sociale hart van onze dorpen. Het CDA blijft vinden dat gemeenschapshuizen 100 procent compensatie voor onderhoud moeten krijgen in plaats van de huidige 75 procent. *Voorts stijgen de kosten voor verenigingen al jaren, terwijl er momenteel geen indexering van gemeentelijke subsidies plaatsvindt en dit ook niet in de begroting is opgenomen. Hoewel de gemeente werkt aan een nieuwe subsidieregeling waarin indexering standaard is, zou deze door de driejarige aanvraagronde pas in 2028 ingaan. De vraag is daarom of versnelling mogelijk is, zodat verenigingen niet nog meerdere jaren de gevolgen dragen van het uitblijven van indexering?*
5. **Klimaatadaptieve kernen.** Investeer in betere rioolstelsels, waterbekkens en kenmerkende landschapselementen. Bereid een ambitieus nieuw Waterprogramma voor dat inspeelt op de uitdagingen die we al jaren ervaren!

Voorzitter, de voorliggende begroting is degelijk, maar behoudend. Wij waarderen investeringen in wegen en groen, de voortgang in Valkenburg-Oost en de komst van het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Maar we missen visie, daadkracht en lef. Onze gemeente moet niet alleen financieel gezond zijn, maar ook sociaal sterk, leefbaar en toekomstgericht.

In 2026 kiezen onze inwoners een nieuwe gemeenteraad. Laten we die verkiezingen ingaan met een helder perspectief: een gemeente waar gezinnen kunnen wonen, verenigingen kunnen bloeien, ondernemers kunnen ondernemen en toerisme past bij de schaal van onze gemeenschap.

Laten we zorgen dat Valkenburg aan de Geul niet alleen gezond is op papier, maar krachtig in de praktijk. In elke kern, voor iedere inwoner.

Tot zover in eerste termijn